

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NIILO JÄÄSKINEN
prednesené 18. októbra 2012¹

Vec C-543/10

**Refcomp SpA
proti
Axa Corporate Solutions Assurance SA,
Axa France IARD,
Emerson Network Power,
Climaveneta SpA**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania podaný Cour de cassation (Francúzsko)]

„Súdna právomoc v občianskych a obchodných veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Výklad článku 23 — Doložka o voľbe právomoci uvedená v zmluve uzatvorenej medzi výrobcom a prvým nadobúdateľom veci — Zmluva, ktorá je súčasťou reťazca zmlúv podpísaných účastníkmi so sídlom v rôznych členských štátoch — Možnosť dovoľávať sa tejto doložky voči ďalšiemu nadobúdateľovi tejto veci a poisťovateľovi, na ktorého prešli jeho práva — Prípadný vplyv neuplatniteľnosti článku 5 bodu 1 uvedeného nariadenia na priamu žalobu ďalšieho nadobúdateľa proti výrobcovi“

I – Úvod

1. Predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Cour de cassation (Kasačný súd) (Francúzsko), je výklad nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach².
2. Tento návrh bol podaný v konaní začatom na francúzskom súde, v priebehu ktorého bola doložka, ktorá priznáva právomoc talianskemu súdu, uvedená v kúpnej zmluve medzi výrobcom so sídlom v Taliansku a pôvodným nadobúdateľom spornej veci tiež so sídlom v Taliansku, uplatnená týmto výrobcom voči ďalšiemu nadobúdateľovi so sídlom vo Francúzsku a poisťovateľovi, na ktorého prešli práva ďalšieho nadobúdateľa, tiež so sídlom vo Francúzsku. Nad rámec tohto konkrétneho prípadu má prejednávaná vec veľký právny význam, keďže subjekty v medzinárodnom obchode často využívajú dohody o voľbe súdu.
3. Súdny dvor sa tak má vyjadriť k otázke, či – a prípadne za akých podmienok – článok 23 nariadenia č. 44/2001 umožňuje, aby doložka o voľbe právomoci začlenená do pôvodnej zmluvy bola prevedená v nadväznosti na reťazec zmlúv, ktoré boli postupne uzatvorené medzi hospodárskymi subjektmi so sídlom v rôznych členských štátoch Európskej únie.³ Súdny dvor bude musieť rozhodnúť, či je potrebné odkázať na uplatniteľné vnútroštátne právo s cieľom určiť, či sa voči tretím osobám, ktoré

¹ — Jazyk prednesu: francúzština.

² — Ú. v. ES L 12, 2001, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42.

³ — V súlade s článkom 1 ods. 3 nariadenia č. 44/2001 pojem „členský štát“ označuje v týchto návrhoch všetky členské štáty Únie s výnimkou Dánskeho kráľovstva.

nesúhlasili s dohodami o voľbe súdu, možno dovolávať týchto dohôd, v súlade s jeho judikatúrou týkajúcou sa rozšírenia takej doložky uvedenej v konosamente na držiteľa konosamentu v postavení tretej osoby⁴, alebo či je v tejto súvislosti potrebné stanoviť samostatné hmotnoprávne pravidlo, ako to nedávno navrhol Európsky parlament v rámci prepracovania nariadenia č. 44/2001⁵.

4. Návrh na začatie prejudiciálneho konania vytvára tiež súvislosť medzi touto problematikou a rozsudkom Handte⁶, ktorý sa týka pojmu „zmluvné veci“ v zmysle článku 5 bodu 1 Dohovoru z 27. septembra 1968 o súdnej právomoci a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach [*neoficiálny preklad*]⁷ (ďalej len „Bruselský dohovor“), ktorý sa v podstate zhoduje s článkom 5 bodom 1 nariadenia č. 44/2001. Vzhľadom na to, že v uvedenom rozsudku sa konštatovalo, že právny vzťah medzi výrobcom a ďalším nadobúdateľom nemá podľa výkladu uvedeného ustanovenia zmluvnú povahu, Cour de cassation sa pýta na vplyv tejto judikatúry, pokiaľ ide o možnosť dovolávať sa doložky o voľbe právomoci uvedenej v zmluve podpísanej len prvým subjektom voči druhému z týchto subjektov.

II – Právny rámec

5. Odôvodnenie 11 nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že „normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného, a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem určitých presne vymedzených situácií, keď predmet konania alebo zmluvná voľnosť účastníkov odôvodňuje iné kritérium väzby. ...“

6. Článok 5 bod 1 písm. a) nariadenia č. 44/2001, ktorý je uvedený v oddiele 2 kapitoly II nazvanom „Osobitná právomoc“, stanovuje, že v zmluvných veciach osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte na súde podľa miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby.

7. Článok 23 ods. 1 nariadenia č. 44/2001, ktorý je uvedený v oddiele 7 kapitoly II nazvanom „Voľba právomoci“, stanovuje:

„Ak sa účastníci zmluvy, z ktorých jeden alebo viacerí majú bydlisko v členskom štáte, dohodli, že súd alebo súdy členského štátu majú právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, potom má právomoc tento súd alebo tieto súdy. Táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak. Takáto dohoda o voľbe právomoci musí byť buď:

- a) písomná alebo písomne potvrdená, alebo
- b) vo forme, ktorá je v súlade s praxou, ktorú medzi sebou zaviedli účastníci zmluvy, alebo
- c) v medzinárodnom obchode vo forme, ktorá je v súlade so zvyklosťami, ktoré sú alebo majú byť účastníkom zmluvy známe, a ktorá je v takomto obchode dobre známa a pravidelne dodržiavaná účastníkmi, ktorí uzatvorili zmluvu typickú pre daný obchodný vzťah.“

4 — Rozsudky z 19. júna 1984, Russ (71/83, Zb. s. 2417); zo 16. marca 1999, Castelletti (C-159/97, Zb. s. I-1597), a z 9. novembra 2000, Coreck (C-387/98, Zb. s. I-9337).

5 — Uznesenie Európskeho parlamentu zo 7. septembra 2010 o vykonávaní a revízii nariadenia č. 44/2001 [2009/2140(INI), P7_TA(2010)0304, odôvodnenie O a bod 13].

6 — Rozsudok zo 17. júna 1992 (C-26/91, Zb. s. I-3967).

7 — Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32, dohovor zmenený a doplnený nasledujúcimi dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru.

III – Spor vo veci samej, prejudiciálne otázky a konanie pred Súdny dvorom

8. Verejná obchodná spoločnosť Doumer (ďalej len „Doumer“) si objednala rekonštrukčné práce na nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v Courbevoie (Francúzsko), pričom bola poistená u akciovej spoločnosti Axa Corporate Solutions Assurance (ďalej len „Axa Corporate“), ktorej sídlo sa nachádza v Paríži (Francúzsko).

9. V rámci týchto prác boli namontované klimatizačné jednotky, z ktorých každá bola vybavená súborom kompresorov, ktoré:

- vyrobila Refcomp SpA (ďalej len „Refcomp“), spoločnosť so sídlom v Taliansku,
- od uvedenej spoločnosti kúpila a zmontovala Climaveneta SpA (ďalej len „Climaveneta“), spoločnosť so sídlom v Taliansku,
- následne dodala spoločnosti Doumer spoločnosť Liebert, ktorej právnym nástupcom je v súčasnosti spoločnosť Emerson Network Power (ďalej len „Emerson“), ktorá je poistená u spoločnosti Axa France IARD (ďalej len „Axa France“), pričom tieto spoločnosti majú sídlo vo Francúzsku.

10. V namontovanom klimatizačnom systéme sa vyskytli poruchy. Znaleckým posudkom sa preukázalo, že tieto poruchy sú spôsobené výrobnou vadou kompresorov.

11. Axa Corporate, na ktorú prešli práva spoločnosti Doumer, ktorú Axa Corporate odškodnila ako svoju poistenú, podala proti výrobcovi Refcomp, montážnej spoločnosti Climaveneta a dodávateľovi Emerson na Tribunal de grande instance de Paris (Prvostupňový súd v Paríži) žalobu, ktorou od nich žiadala, aby spoločne a nerozdielne nahradili škodu spôsobenú touto vadou.

12. Dve žalované talianske spoločnosti spochybnili právomoc Tribunal de grande instance de Paris, pričom Climaveneta sa odvolávala na rozhodcovskú doložku uvedenú vo svojej zmluve o distribúcii uzatvorenej so spoločnosťou Emerson a Refcomp sa odvolávala na doložku o voľbe právomoci talianskeho súdu, ktorá bola obsiahnutá vo všeobecných podmienkach kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi ňou a spoločnosťou Climaveneta.

13. Uznesením z 26. januára 2007 sudca Tribunal de grande instance de Paris pre prípravu konania zamietol námietky nedostatku právomoci vznesené spoločnosťami Climaveneta a Refcomp. Tieto spoločnosti podali proti uvedenému uzneseniu odvolanie.

14. Rozsudkom z 19. decembra 2008 Cour d'appel de Paris (Odvolací súd v Paríži) zmenil napadnuté uznesenie v rozsahu, v akom ním bola zamietnutá námietka vznesená spoločnosťou Climaveneta. Uvedený súd konštatoval, že Tribunal de grande instance de Paris nemá právomoc rozhodnúť o žalobe podanej proti tejto spoločnosti z dôvodu, že v reťazci zmlúv o prevode vlastníctva bola rozhodcovská doložka automaticky prevedená ako akcesorická k právu podať žalobu, ktoré je samotné akcesorické k prevádzanému vecnému právu, bez toho, aby mala na to vplyv rovnorodá alebo rôznorodá povaha tohto reťazca.

15. Cour d'appel de Paris však potvrdil zamietnutie námietky nedostatku právomoci vznesenej spoločnosťou Refcomp. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že normy osobitnej právomoci v zmluvných veciach uvedené v článku 5 bode 1 nariadenia č. 44/2001 sa nevzťahujú na spor medzi ďalším nadobúdateľom veci a výrobcou, ktorý mu túto vec nepredal, lebo taký spor sa týka nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, ktoré sú upravené článkom 5 bodom 3 uvedeného nariadenia, pričom uviedol, že článok 23 tohto nariadenia sa už nemá uplatniť, keďže žaloba nemala zmluvný základ.

Uvedený súd tak konštatoval, že doložka o voľbe právomoci dojednaná medzi výrobcom a sprostredkujúcim predávajúcim nie je uplatniteľná voči poisťovateľovi, na ktorého prešli práva ďalšieho nadobúdateľa, a že francúzsky súd, na ktorom bola podaná žaloba, má právomoc vzhľadom na miesto vzniku škody.

16. Refcomp podala proti tomuto rozsudku Cour d'appel de Paris hlavné odvolanie a Emerson proti nemu podala vzájomné odvolanie.

17. Cour de cassation rozsudkom zo 17. novembra 2010 zamietol uvedené vzájomné odvolanie, ale pokiaľ ide o hlavné odvolanie podané spoločnosťou Refcomp, rozhodol sa prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Má doložka o voľbe právomoci, ktorá bola dojednaná v reťazci zmlúv v rámci Spoločenstva medzi výrobcom vecí a kupujúcim podľa článku 23 nariadenia [č. 44/2001], účinky voči ďalšiemu nadobúdateľovi, a v prípade kladnej odpovede, za akých podmienok?
2. Má doložka o voľbe právomoci účinky voči ďalšiemu nadobúdateľovi a poisťovateľom, na ktorých prešli jeho práva, napriek tomu, že článok 5 bod 1 nariadenia [č. 44/2001] sa neuplatňuje na žalobu ďalšieho nadobúdateľa proti výrobcovi v súlade s rozhodnutím Súdného dvora v jeho rozsudku Handte zo 17. júna 1992?“

18. Písomné pripomienky predložili Súdnemu dvoru Refcomp, Axa Corporate a Emerson, francúzska, nemecká a španielska vláda, ako aj Európska komisia.

19. Na pojednávaní konanom 3. mája 2012 boli zastúpené Refcomp, francúzska a nemecká vláda, ako aj Komisia.

IV – Analýza

A – Úvodné úvahy

20. Súdny dvor sa má na základe dvoch vyššie uvedených prejudiciálnych otázok v podstate vyjadriť k rozšíreniu doložky o voľbe právomoci v rámci reťazca zmlúv uzatvorených účastníkmi so sídlom v rôznych členských štátoch a konkrétnejšie k právnym účinkom takej doložky voči ďalšiemu nadobúdateľovi⁸, ktorý nepodpísal zmluvu, v ktorej je táto doložka obsiahnutá, a ktorý podľa všetkého neprejavil svoj súhlas s ňou za podmienok stanovených v článku 23 nariadenia č. 44/2001⁹.

21. Hoci návrh na začatie prejudiciálneho konania neobsahuje výslovné odôvodnenie, zo spisového materiálu vyplýva, že otázky francúzskeho Cour de cassation majú svoj pôvod v nasledujúcich údajoch.

8 — Poukazujem na to, že v spore vo veci samej v skutočnosti poisťovateľ, na ktorého prešli práva ďalšieho nadobúdateľa, podal žalobu proti výrobcovi, ale táto právna situácia je rovnaká ako v prípade, ak by žalobu podal samotný ďalší nadobúdateľ.

9 — Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol podaný výlučne z hľadiska ustanovení článku 23 nariadenia č. 44/2001, ktoré majú všeobecnú povahu. Netýka sa osobitných noriem tohto nariadenia týkajúcich sa doložiek o voľbe právomoci, ktoré môžu byť začlenené do zmlúv so slabšou stranou, konkrétne doložiek o voľbe právomoci týkajúcich sa poisťných (články 13 a 14), spotrebiteľských (článok 17) alebo pracovných zmlúv (článok 21).

22. Na jednej strane problém súvisí s existenciou pravidla vnútroštátneho práva, konkrétne právnej teórie, podľa ktorej hoci zmluvy majú spravidla relatívny účinok, keďže zaväzujú len účastníkov, ktorí ich podpísali, z tejto zásady existuje výnimka, ak dochádza k prevodu vlastníctva, pričom vlastníctvo sa prevádza na všetkých ďalších nadobúdateľov dotknutej veci aj so všetkými prvkami, ktoré tvoria jej príslušenstvo. Z toho vyplýva, že podľa francúzskeho práva môže ďalší nadobúdateľ majetku podať žalobu proti predávajúcemu alebo proti ktorémukoľvek sprostredkovateľovi, ktorý tento majetok predal, alebo aj priamo proti výrobcovi tohto tovaru.

23. Na druhej strane, pokiaľ ide o prípadnú systematickú prevoditeľnosť doložky o voľbe právomoci, ktorá je začlenená v prvej zmluve európskeho reťazca zmlúv o prevode vlastníctva, ako akcesorickej k zmluvnému právu podať žalobu, ktoré je samotné akcesorické k prevedenému vlastníckemu právu, vo francúzskej právnej náuke existujú vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora tri rôzne názory¹⁰:

- podľa niektorých autorov je taká doložka vždy uplatniteľná voči ďalšiemu nadobúdateľovi veci, ktorá je predmetom právneho úkonu, aj keď nie je účastníkom tejto zmluvy, a teda nesúhlasil s touto doložkou,
- podľa iných by naopak nikdy nemalo dochádzať k prevoditeľnosti,
- zatiaľ čo niektorí autori uprednostňujú strednú cestu, podľa ktorej je takáto doložka prevoditeľná v určitých prípadoch, konkrétne keď sa práva a povinnosti pôvodného nadobúdateľa v celom rozsahu prevedú na ďalších nadobúdateľov.

24. Táto problematika sa netýka len francúzskeho práva, keďže v právnych poriadkoch niektorých iných členských štátov platí tá istá právna fikcia.¹¹ Okrem toho prejednávaná vec má nielen teoretický, ale aj hospodársky význam. Odpoveď Súdneho dvora na položené prejudiciálne otázky totiž bude mať potenciálne veľký vplyv, keďže v medzinárodných obchodných transakciách sa doložky o voľbe právomoci uzatvárajú veľmi často¹², a teda je veľmi pravdepodobné, že budú začlenené do reťazcov zmlúv o prevode vlastníctva, ktoré sa týkajú územia rôznych členských štátov.

25. V tejto súvislosti poukazujem na to, že vnútroštátny súd vo svojich prejudiciálnych otázkach vychádza z predpokladu, že doložka o voľbe právomoci je obsiahnutá v „reťazci zmlúv v rámci Spoločenstva“, pričom hospodárske subjekty, ktoré sú účastníkmi následných zmlúv reťazca, o ktorý ide v konaní vo veci samej, majú sídlo v rôznych členských štátoch. Súdny dvor sa má konkrétnejšie vyjadriť k prípadu, keď taká doložka spadá do pôsobnosti článku 23 nariadenia č. 44/2001. Podľa odseku 1 uvedeného článku v zásade stačí, aby aspoň jeden z účastníkov konania, či už žalobca, alebo žalovaný, mal bydlisko na území členského štátu Únie¹³, pričom v prejednávanej veci ide o taký prípad.

10 — V tejto súvislosti pozri výňatky zo stanoviska, ktoré generálny advokát-referendár Chevalier predložil Cour de cassation v spore vo veci samej, uverejnené v *Transmission des clauses de compétence dans les chaînes communautaires de contrats: la CJUE va pouvoir trancher*. In: *JCP éd. G*, 2010, č. 52, s. 2438, ktorý uvádza, že „[už citované] rozsudky Handte a Russ posudzované v ich kontexte zrejme pripúšťajú dve analýzy týkajúce sa právneho režimu uplatniteľného na prevod doložky o právomoci v [takom] reťazci na ďalšieho nadobúdateľa“, a poukazuje na rozdielne stanoviská, ktoré zaujali predstavitelia francúzskej právnej náuky.

11 — Generálny advokát Jacobs v bode 18 a nasl. návrhov, ktoré predniesol 8. apríla 1992 vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Handte, už citovaný, poukázal na to, že v tom čase sa priama žaloba ďalšieho nadobúdateľa proti výrobcovi považovala za zmluvnú len v Belgicku, Francúzsku a Luxembursku.

12 — V pracovnom dokumente Komisie zo 14. decembra 2010 nazvanom *Zhrnutie posúdenia vplyvu, Sprievodný dokument k návrhu nariadenia o prepracovaní nariadenia č. 44/2001* [SEK(2010) 1548 v konečnom znení, bod 2.3.1], sa uvádza, že „prevažná väčšina podnikov EÚ pôsobiach v cezhraničnom obchode využíva dohody o voľbe súdu (takmer 70 % všetkých podnikov a 90 % veľkých podnikov)“.

13 — Poukazujem však na to, že to bude inak, keď nadobudne platnosť Haagsky dohovor o dohodách o voľbe súdu uzatvorený 30. júna 2005 (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 2005“, ktorého znenie je dostupné na adrese www.hcch.net), keďže potom bude na to, aby ustanovenia nariadenia č. 44/2001 mali prednosť pred ustanoveniami dohovoru, potrebné, aby všetky dotknuté strany mali bydlisko v Únii. Podpis tohto dohovoru v mene Európskeho spoločenstva bol schválený rozhodnutím Rady 2009/397/ES z 26. februára 2009 (Ú. v. EÚ L 133, s. 1).

26. Okrem toho poznamenávam, že prejudiciálne otázky položené v prejednávanej veci sa týkajú „doložky o voľbe právomoci“, zatiaľ čo článok 23 nariadenia č. 44/2001 upravuje dva druhy „dohody o voľbe právomoci“, keďže zahŕňa tak doložky o voľbe súdu, ktoré sú začlenené do zmlúv so zreteľom na budúci spor, ako aj dohody o voľbe právomoci, ktoré sú uzatvorené mimo tohto rámca, keď spor už vznikol.¹⁴ Napriek dvojakému významu tohto výrazu v uvedenom článku treba vzhľadom na obmedzenie rozsahu návrhu na začatie prejudiciálneho konania vnútroštátnym súdom a na špecifický predmet sporu vo veci samej podľa môjho názoru sústrediť poskytnuté odpovede na tento aspekt, a teda zaoberať sa len „doložkami“ o voľbe právomoci uvedenými v zmluvách pre prípad budúceho sporu.

27. Poukazujem navyše na to, že hoci sa vnútroštátny súd všeobecne pýta Súdneho dvora na právne „účinky“ doložky o voľbe právomoci voči ďalšiemu nadobúdateľovi, rozsah odpovede, ktorú navrhne Súdny dvor v týchto návrhoch, bude obmedzený na otázku prípadného uplatnenia doložky tohto druhu v neprospech takejto tretej osoby, s vylúčením prípadu, že by sa táto tretia osoba odvolávala na uvedenú doložku vo svoj prospech.¹⁵ Vzhľadom na predmet sporu vo veci samej totiž odpoveď na prejudiciálne otázky z tohto druhého hľadiska nebude užitočná pre vnútroštátny súd na rozhodnutie uvedeného sporu. Je teda potrebné, aby Súdny dvor rozhodol len o možnosti dovolávať sa doložky o voľbe právomoci voči ďalšiemu nadobúdateľovi, a nie o jej prípadných ostatných účinkoch.

28. Napokon pripomínam, že odpovede uvedené v judikatúre týkajúcej sa Bruselského dohovoru možno uplatniť na nariadenie č. 44/2001, pokiaľ majú ustanovenia, ktorých sa týka návrh na začatie prejudiciálneho konania vzťahujúci sa na uvedené nariadenie, v podstate rovnaký obsah ako ustanovenia uvedeného dohovoru, ktoré vyložil Súdny dvor.¹⁶ V prejednávanej veci sú ustanovenia článku 17 Bruselského dohovoru a ustanovenia článku 23 nariadenia č. 44/2001 vo všeobecnosti podobné, hoci medzi nimi existuje niekoľko rozdielov. Vzhľadom na ich znenie však tieto rozdiely nemajú vplyv na porovnateľnosť prvkov, ktoré sú relevantné na zodpovedanie otázok položených Súdny dvor v prejednávanej veci.

B – O prípadnej záväznosti doložky o voľbe právomoci začlenenej do pôvodnej kúpnej zmluvy pre ďalšieho nadobúdateľa veci

29. Vnútroštátny súd sa svojou prvou prejudiciálnou otázkou v podstate pýta Súdneho dvora, či je výrobca, ktorý je účastníkom prvej zmluvy v reťazci, v ktorej bola uvedená doložka o voľbe právomoci, v zmysle článku 23 nariadenia č. 44/2001 oprávnený odvolávať sa na túto doložku s cieľom spochybniť právomoc súdu, na ktorý proti nemu podal žalobu ďalší nadobúdateľ, ktorý nie je účastníkom uvedenej zmluvy, ale namietá nesprávne vykonanie tejto zmluvy žalovaným, pričom každý z nich má sídlo v inom členskom štáte.

30. Účastníci tohto konania navrhli rôzne odpovede. Axa Corporate a Emerson na rozdiel od Refcomp úplne vylučujú prevoditeľnosť doložky o voľbe právomoci na ďalšieho nadobúdateľa za takýchto okolností. Naproti tomu nemecká a španielska vláda pripúšťajú, že doložka dojednaná za podmienok stanovených v článku 23 nariadenia č. 44/2001 má účinky voči ďalšiemu nadobúdateľovi, ak na tohto nadobúdateľa, ktorý nie je účastníkom zmluvy, podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva v celom rozsahu prešli práva a povinnosti jedného z účastníkov pôvodnej zmluvy. Francúzska vláda a Komisia sa zasa domnievajú, že takúto doložku možno uplatniť voči ďalšiemu nadobúdateľovi len pod podmienkou, že tento nadobúdateľ vyjadril svoj súhlas s uvedenou doložkou v súlade s požiadavkami tohto článku, bez ohľadu na uplatniteľné vnútroštátne právo.

14 — Keďže dohoda o voľbe právomoci sa môže týkať „sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť“.

15 — Mohlo by to tak byť v prípade, ak sa tretia osoba domnieva, že voľba právomoci vyplývajúca z doložky o voľbe právomoci by mohla byť v jej prospech, napríklad vzhľadom na obvyklú judikatúru určeného súdu alebo na právo uplatniteľné podľa kolíznych noriem členského štátu, v ktorom má tento súd sídlo.

16 — Rozsudok z 25. októbra 2011, eDate Advertising a Martinez (C-509/09 a C-161/10, Zb. s. I-10269, bod 39, ako aj citovaná judikatúra).

1. O príležitosti stanoviť hmotnoprávne výkladové pravidlo

31. Napriek tomu, že vnútroštátny súd nesformuloval prvú prejudiciálnu otázku v tomto znení, ako vyplýva zo stanovísk, ktoré zaujali spomenutí účastníci konania, kľúčovou problematikou, na ktorej je uvedená otázka založená, je, či má Súdny dvor podať výklad článku 23 nariadenia č. 44/2001, ktorý by sa líšil v závislosti od ustanovení vnútroštátneho práva, ktorými sa môže spravovať sporný vzťah, alebo ktorý by platil bez ohľadu na znenie týchto ustanovení.

32. Táto posledná uvedená metóda by v prejednávanej veci vyžadovala, aby Súdny dvor určil, či v prípade, ak je uvedený článok 23 uplatniteľný, doložka o voľbe právomoci za takých okolností, ako sú okolnosti sporu vo veci samej, je alebo nie je uplatniteľná voči tretej osobe, bez toho, aby odkázal na účinky, ktoré môže predmetnému právnemu vzťahu priznávať právo konkrétneho členského štátu.¹⁷

33. Podľa môjho názoru by výhoda uprednostnenia stanovenia hmotnoprávneho pravidla, ktoré by bolo vlastné právu Únie, spočívala v zaručení lepšieho uplatňovania noriem právomoci stanovených nariadením č. 44/2001. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora totiž vyplýva, že s cieľom zabezpečiť jeho plnú účinnosť a jednotné uplatňovanie na území všetkých členských štátov sa musia pojmy obsiahnuté v tomto nariadení v zásade vykladať nie jednoduchým odkazom na vnútroštátne právo jedného z dotknutých štátov, ale autonómne, pričom treba vychádzať predovšetkým zo systému a cieľov predpisu.¹⁸ Domnievam sa, že Súdny dvor sa musí riadiť takou metódou výkladu ustanovení nariadenia č. 44/2001 nielen vtedy, keď podáva len vymedzenie slov, výrazov alebo pojmov, ktoré toto nariadenie obsahuje, ale aj vtedy, keď má určiť účel alebo pôsobnosť týchto ustanovení.¹⁹

34. Ak by sa v prejednávanej veci vzalo do úvahy znenie vnútroštátneho práva uplatniteľného na predmetný právny vzťah, na prejednanú otázku prevoditeľnosti doložky o voľbe právomoci by sa neposkytla jednotná, ale variabilná odpoveď vzhľadom na rozdielny prístup zistený v právnych poriadkoch členských štátov, pokiaľ ide o právnu povahu vzťahu medzi výrobcom veci a jej ďalším nadobúdateľom²⁰, popri špecifickom probléme prípadného rozšírenia účinkov doložky, s ktorou táto tretia osoba nesúhlasila, na túto osobu.

35. Navyše sformulovanie hmotnoprávneho pravidla Súdny dvorom by uľahčilo úlohu súdov členských štátov. Vzhľadom na to, že nariadenie o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky²¹ neupravuje platnosť ani účinky doložiek o voľbe právomoci, prípadný odkaz na vnútroštátne právo by ukladal týmto súdom povinnosť určiť, ktorý právny poriadok treba na tento účel preskúmať. Problém, ktoré právo kedy uplatniť, je síce tradičným problémom v prípade uplatnenia doložky o voľbe právomoci v situácii s cudzím prvkom, ale uplatnenie kolíznych noriem je ešte zložitejšie v prípade viacerých zmlúv, ako je to v spore vo veci samej, keďže sa majú uplatniť mnohé právne poriadky.²²

17 — Haagsky dohovor z roku 2005 neupravuje takú možnosť dovolávať sa uplatnenia. V dôvodovej správe k tomuto dohovoru sa T. Hartley a M. Dogauchi prikláňajú k použitiu kolíznej metódy (pozri bod 97: „Pokiaľ pôvodní účastníci súhlasia s dohodou o voľbe súdu, dohoda môže zaväzovať tretie osoby, ktoré s ňou výslovne nesúhlasili, ak ich právo podať žalobu závisí od toho, že na ne prešli práva a povinnosti jedného z pôvodných účastníkov. Vnútroštátne právo určí, či je to tak“, ako aj body 142, 143 a 294).

18 — Pozri najmä bod 44 návrhov, ktoré som predniesol vo veci Folien Fischer a Fofitec (C-133/11, v konaní pred Súdnym dvorom), ako aj tam citovanú judikatúru.

19 — Kvalifikácia pojmu „dohoda o voľbe právomoci“ uvedeného v článku 23 tohto nariadenia tak môže mať vplyv na určenie jeho právnych účinkov, ako to vyplýva z rozsudku z 10. marca 1992, Powell Duffryn (C-214/89, Zb. s. I-1745, bod 11 a nasl.).

20 — Pozri bod 18 a nasl. už citovaných návrhov prednesených vo veci Handte.

21 — Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (Ú. v. EÚ L 177, s. 6). Článok 1 ods. 2 písm. e) uvedeného nariadenia vylučuje z jeho pôsobnosti dohody o voľbe súdu.

22 — Právo členského štátu, v ktorom má sídlo súd, na ktorom bola podaná žaloba; právo členského štátu, v ktorom má sídlo súd určený doložkou o voľbe právomoci; právo uplatniteľné na pôvodnú zmluvu, ktorá obsahuje túto doložku, alebo aj právo uplatniteľné na zmluvu uzatvorenú treťou osobou, voči ktorej sa táto doložka uplatňuje (ako to navrhuje španielska vláda).

36. Bolo by tiež v záujme oboch účastníkov konania priamo vedieť, či konkrétny súd má alebo nemá právomoc na základe doložky o voľbe právomoci obsiahnutej v zmluve, ktorú žalobca nepodpísal, bez toho, aby boli vystavení neistote vyplývajúcej z odkazu na rôzne koncepcie platné v členských štátoch. Podľa môjho názoru by bolo vhodné zvoliť si výklad článku 23 nariadenia č. 44/2001 vedúci k tomu, aby určenie príslušného súdu nezáviselo od neistých a náhodných okolností, čo sa Súdny dvor vo všeobecnosti usiluje dosiahnuť.²³

37. Dodávam, že nariadenie č. 44/2001 opustilo metódu kolíznych noriem, ktorá bola stanovená v rozsudku *Industrie Tessili Italiana Como*²⁴, v rámci chvályhodného úsilia o zjednodušenie²⁵, takže vývoju, ktorý si želá normotvorca Únie, by sotva zodpovedalo opätovné zavedenie výkladu založeného na tejto metóde.

38. Parlament, ktorý sa v rámci súčasného prepracovania článku 23 nariadenia č. 44/2001 venoval práve problému, ktorý je predmetom prejednávanej veci, sa tiež vyslovil v prospech prijatia hmotnoprávneho pravidla stanovujúceho podmienky, bez akéhokoľvek odkazu na právne poriadky členských štátov, tak aby bola obmedzená možnosť dovolávať sa dohôd o voľbe súdu upravených týmto článkom voči tretím osobám, ktoré s nimi výslovne nesúhlasili, vzhľadom na riziko, že v opačnom prípade by bolo porušené právo týchto osôb na neobmedzený prístup k súdu.²⁶ Navrhujem, aby Súdny dvor zaujal rovnaký prístup.

2. O doslovnom výklade článku 23 nariadenia č. 44/2001

39. Článok 23 nariadenia č. 44/2001 sa vo svojom súčasnom znení zaoberá formálnymi a hmotnoprávnymi podmienkami platnosti dohôd o voľbe právomoci, ktoré upravuje, ale nie úplne pôsobnosťou a účinkami týchto dohôd. Najmä nestanovuje, ktoré osoby možno považovať za „účastníka“ takej dohody, ani či doložku o voľbe súdu možno previesť z účastníkov zmluvy na účastníkov inej zmluvy ako akcesorickú k vlastníctvu veci.²⁷

40. Jediné, čo súčasné znenie v súvislosti s právnymi účinkami doložiek o voľbe právomoci výslovne stanovuje, je, že právomoc priznaná súdom určeným účastníkmi je výlučná.²⁸ Tento aspekt však nemá vplyv na prípadnú záväznosť týchto doložiek pre tretie osoby.

41. Z terminologického hľadiska poznamenávam, že vzhľadom na to, že článok 23 nariadenia č. 44/2001 sa týka prípadov, keď „si strany *dohodli* súd“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát), tento článok vyžaduje, aby medzi nimi existovala „dohoda“ o voľbe súdu. Úsilie rešpektovať zmluvnú voľnosť účastníkov konania odôvodňuje, aby si títo účastníci určili iný súd ako ten, ktorý mal byť príslušný na základe uvedeného nariadenia, ako to stanovuje jeho odôvodnenie 11, ale tiež treba, aby vôľa predložiť ich spor tomuto súdu existovala tak u žalobcu, ako aj u žalovaného.

23 — Pozri analogicky, pokiaľ ide o Bruselský dohovor, rozsudok z 27. októbra 1998, *Réunion européenne a i.* (C-51/97, Zb. s. I-6511, bod 34 a citovanú judikatúru).

24 — Rozsudok zo 6. októbra 1976 (12/76, Zb. s. 1473).

25 — Pozri návrh Komisie, na základe ktorého bolo prijaté nariadenie č. 44/2001, v ktorom sa uvádza: „Alternatívna právomoc podľa článku 5 bodu 1 týkajúca sa zmlúv bola upravená. V súčasnosti je miesto zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby, nezávisle stanovené v dvoch prípadoch týkajúcich sa zmlúv: predaj tovaru a poskytovanie služieb. Týmto riešením sa predchádza odkazu na normy medzinárodného práva súkromného štátu, na ktorého súde bola podaná žaloba“ [KOM(1999) 348 v konečnom znení, bod 4.2].

26 — Uznesenie 2009/2140(INI), už citované (odôvodnenie O a bod 13).

27 — Keďže pojem „účastníci“ v zmysle tohto ustanovenia v tomto ustanovení nie je vymedzený, možno ho chápať *a priori* tak, že sa týka buď účastníkov dohody o voľbe právomoci, alebo účastníkov sporu, ktorý bol predložený súdu.

28 — To znamená, že je zakázané rozhodovať súdom, ktoré by v prípade neexistencie takej doložky mali právomoc podľa nariadenia č. 44/2001, pokiaľ o tom účastníci nerozhodli inak.

42. Ako Súdny dvor uviedol v súvislosti s príslušným ustanovením Bruselského dohovoru²⁹, súbor formálnych podmienok stanovených v článku 23 nariadenia č. 44/2001 spôsobuje, že dôkaz existencie súhlasu účastníkov, voči ktorým sa doložka o voľbe právomoci uplatňuje, je kľúčovým prvkom jej platnosti. Z tohto vyplýva, že súd, na ktorom bola podaná žaloba, musí v prípade vznesenia námietky v zásade konkrétne overiť, či osoba, voči ktorej sa takáto doložka uplatňuje, s ňou náležite súhlasila.

43. Je pravda, že Súdny dvor uznal, že doložka o voľbe právomoci môže mať právne účinky voči osobe, ktorá s ňou formálne nesúhlasila, ale len za osobitných okolností, najmä v rozsudkoch týkajúcich sa konosamentov, ku ktorým sa vrátim neskôr. Ako uvádza Refcomp, Súdny dvor síce rozhodol, že schválenie doložky tohto druhu môže vyplývať z pristúpenia k stanovám spoločnosti³⁰, ale v prejednávanej veci vôbec nejde o taký prípad. Súdny dvor tiež pripustil také účinky v rozsudkoch vydaných v oblasti poistenia, ale len v prospech tretej osoby³¹ a na základe existencie ustanovenia v prospech tretej osoby, ako aj na základe cieľa ochrany slabšej strany³², ktorý je cieľom noriem právomoci vlastných tejto oblasti.³³ Z údajov prejednávanej veci nevyplýva podobný mechanizmus ani cieľ.³⁴

44. Napokon pripomínam, že článok 23 nariadenia č. 44/2001 vyžaduje, aby dohoda o voľbe právomoci bola súčasťou „konkrétneho právneho vzťahu“. Vzhľadom na to, že výnimky zo štandardných noriem právomoci uvedeného nariadenia sú formulované normotvorcom Únie reštriktívne, vyplýva z toho, že pôsobnosť doložky o voľbe právomoci nemôže byť príliš široká.³⁵ Pritom, ako poznamenáva Axa Corporate, taký európsky reťazec zmlúv, aký spája výrobcu s ďalším nadobúdateľom, nepredstavuje „konkrétny právny vzťah“, ale viaceré vzťahy, v ktorých „zmluvné záväzky účastníkov môžu byť v každej zmluve odlišné“, ako to uviedol Súdny dvor.³⁶

3. O teleologickom výklade článku 23 nariadenia č. 44/2001

45. Podľa ustálenej judikatúry sa ustanovenie práva Únie, o ktorého výklad sa žiada, musí posudzovať aj z hľadiska cieľov jeho prijatia, a to platí osobitne pre normy právomoci stanovené nariadením č. 44/2001.³⁷

46. Z odôvodnení 8 a 12 uvedeného nariadenia vyplýva, že toto nariadenie uprednostňuje mechanizmy právomoci, ktoré umožňujú, aby medzi sporom a súdom, ktorý má rozhodnúť, existovala osobitne úzka väzba. Pochybujem však, že v takej situácii, o akú ide v konaní vo veci samej, by bolo v súlade s týmto cieľom umožniť, aby doložka o voľbe právomoci mohla zaväzovať nielen účastníkov, ktorú ju uzatvorili, ale aj tretie osoby. Je pravda, že článok 23 nariadenia č. 44/2001 povoľuje účastníkom takej dohody, aby

29 — Pričom Súdny dvor rozhodol, že účelom formálnych náležitostí vyžadovaných článkom 17 Bruselského dohovoru je preukázať zhodu vôle týkajúcu sa voľby súdu. Pozri rozsudok z 20. februára 1997, MSG (C-106/95, Zb. s. I-911, bod 15 a citovanú judikatúru).

30 — V už citovanom rozsudku Powell Duffryn bolo konštatované, že doložka o voľbe právomoci uvedená v stanovách spoločnosti je uplatniteľná voči všetkým akcionárom z dôvodu, že tieto stanovy bolo potrebné považovať za zmluvu a že akcionár tým, že sa stal akcionárom spoločnosti, súhlasil, že sa podriadi všetkým ustanoveniam týchto stanov, aj keď s niektorými z nich nesúhlasil.

31 — Súdny dvor konštatoval, že tretia osoba, v prospech ktorej bola uzatvorená poisťná zmluva medzi poisťovateľom a poisťníkom, sa môže odvolávať na doložku tohto druhu začlenenú do tejto zmluvy, aj keď ju neuzatvorila (rozsudok zo 14. júla 1983, Gerling Konzern Speziale Kreditversicherung a i., 201/82, Zb. s. 2503), ale vylúčil, aby sa taká doložka uplatnila voči tretej oprávnenej osobe, ktorá ju neschválila (rozsudok z 12. mája 2005, Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, Zb. s. I-3707).

32 — Pozri zhrnutie uvedené v tejto súvislosti v bode 23 už citovaného rozsudku Russ.

33 — Článok 13 bod 2 nariadenia č. 44/2001 výslovne pripúšťa, aby doložka o voľbe právomoci bola dohodnutá nielen v prospech poisťníka alebo poisťovateľa, ale aj v prospech oprávneného z poistenia, aj keď nie je účastníkom zmluvy.

34 — Tiež sa nestotožňujem so stanoviskom nemeckej vlády, keď poukazuje na to, že odsek 4 článku 23 nariadenia č. 44/2001 upravuje účinky doložky o voľbe právomoci voči zriaďovateľovi poručníckeho fondu, správcovi alebo oprávnenému z poručníckeho fondu bez ohľadu na to, či sú pôvodnými členmi alebo oprávnenými z poručníckeho fondu. Podľa môjho názoru je účel tohto ustanovenia špecifický pre poručnícky fond a nemožno ho rozšíriť na vzťahy medzi výrobcom a ďalším nadobúdateľom.

35 — Takáto doložka teda nemôže byť formulovaná tak všeobecne, že by zahŕňala všetky spory, ktoré môžu vzniknúť medzi účastníkmi, bez ohľadu na to, aké zmluvy uzatvorili.

36 — Pozri už citovaný rozsudok Handte (bod 17).

37 — Okrem iného nedávno rozsudok z 19. júla 2012, Mahamdia (C-154/11, bod 60 a nasl.).

si zvolili súd, ktorý je vzdialený od skutočného centra sporu³⁸, napríklad v záujme neutrality, a ktorý teda môže byť menej schopný vykonať také opatrenia, ako je znalecký posudok týkajúcich sa vád sporných vecí. Keď sa však taká dohoda uplatňuje voči tretej osobe, ktorá sa logicky nezúčastnila na tomto výbere a ktorej záujmy sa môžu nachádzať v inom členskom štáte ako záujmy týkajúce sa účastníkov zmluvy, toto riziko vzdialenia nie je slobodne prijaté. Okrem toho uvedené riziko je ešte väčšie v európskom reťazci zmlúv, pričom poznamenávam, že je tým väčšie, čím vyšší je počet sprostredkujúcich zmlúv medzi zmluvou, ktorá obsahuje doložku o voľbe právomoci, a zmluvou, ktorú uzatvoril ďalší nadobúdateľ, ktorý namieta výrobnú vadu.

47. Ďalší základný cieľ nariadenia č. 44/2001 sa týka zjednotenia rôznych noriem právomoci uplatniteľných v členských štátoch Únie. Na dosiahnutie tohto cieľa je potrebné na jednej strane stanoviť „spoločné normy... právomoci“, ako to stanovuje odôvodnenie 8 uvedeného nariadenia, ale tiež na druhej strane stanoviť zásady výkladu týchto noriem, ktoré vedú k tomu, aby ich všetky sudy členských štátov uplatňovali rovnako. Pokiaľ ide o doložky o voľbe právomoci upravené článkom 23 nariadenia č. 44/2001, tento výsledok by nebol dostatočne zaručený, ak by sa režim týchto doložiek a najmä možnosť dovoľávať sa ich voči tretím osobám neriadili zásadou vyplývajúcou z normalizovaného hmotnoprávneho pravidla, ale odkazom na rôzne právne poriadky členských štátov.

48. Cieľom nariadenia č. 44/2001 je tiež zabezpečiť predvídateľnosť súdnej právomoci, ako to uvádza jeho odôvodnenie 11³⁹, a teda právnu istotu každého z účastníkov konania⁴⁰, najmä v prípade existencie doložiek o voľbe právomoci.

49. Podľa môjho názoru v prejednávacom prípade nie je ľahké realizovať kritérium právnej istoty účastníkov, keďže to, čo je predvídateľné pre žalovaného, nemusí byť predvídateľné pre žalobcu a naopak. Na jednej strane žalovaný taliansky výrobca začlenil doložku o voľbe právomoci do svojich všeobecných podmienok predaja, aby mohol predvídať, na ktorom súde môže byť žalovaný v súvislosti so zmluvou, ktorú uzavrel s prvým talianskym nadobúdateľom sporných vecí. Na druhej strane ďalší francúzsky nadobúdateľ nepodpísal zmluvu obsahujúcu túto doložku a opodstatnene nemusel vedieť o jej existencii, skôr než voči nemu bola uplatnená na súde v konaní týkajúcom sa vecí namontovaných na území Francúzska.

50. Ak posúdime požiadavku týkajúcu sa predvídateľnosti všeobecnejšie a objektívnejšie, čiže nezávisle od pohľadu účastníkov sporu⁴¹, je potrebné v tejto súvislosti pripomenúť, že prípadné využitie metódy kolíznych noriem namiesto sformulovania hmotnoprávneho pravidla by škodilo tejto požiadavke. Táto metóda by totiž bola jednak zdrojom komplikácií vzhľadom na to, že by bolo zložité určiť právo uplatniteľné na takú doložku o voľbe právomoci, o akú ide v konaní vo veci samej, a jednak zdrojom neistoty vzhľadom na rozdielne kvalifikácie, ktoré by z nej vyplývali v závislosti od uplatneného vnútroštátneho práva.⁴²

38 — Pozri rozsudok Castelletti, už citovaný (bod 46 a nasl., ako aj citovanú judikatúru), kde bolo pripomenuté, že článok 17 Bruselského dohovoru, rovnocenný uvedenému článku 23, nestanovuje nijakú objektívnu súvislosť medzi sporným vzťahom a určeným súdom.

39 — Toto odôvodnenie stanovuje, že „normy súdnej právomoci musia byť vysoko predvídateľné...“.

40 — Rozsudok z 23. apríla 2009, Falco Privatstiftung a Rabitsch (C-533/07, Zb. s. I-3327, bod 22, ako aj citovaná judikatúra).

41 — Pozri bod 1.1 už citovaného návrhu nariadenia KOM(1999) 348 v konečnom znení, kde je „právna istota v oblasti súdnej právomoci“ prepojená s „riadnym fungovaním vnútorného trhu“.

42 — Pokiaľ ide o súvislosť medzi autonómnou definíciou právomoci a cieľmi predvídateľnosti a zjednotenia noriem právomoci, pozri najmä rozsudok z 11. marca 2010, Wood Floor Solutions Andreas Domberger (C-19/09, Zb. s. I-2121, bod 23).

51. Pokiaľ ide napokon o cieľ vlastný článku 23 nariadenia č. 44/2001, zdôrazňujem, že tento článok má povoliť právomoc iných súdov ako tých, ktoré by mali v zásade rozhodnúť na základe ustanovení uvedeného nariadenia.⁴³ Vzhľadom na to, že takáto zvolená právomoc založená len na vôli účastníkov má povahu výnimky,⁴⁴ táto úvaha musí viesť k doslovnému výkladu uvedeného článku v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora.⁴⁵ Súdny dvor tiež všeobecnejšie rozhodol, že pravidlá právomoci odchyľujúce sa od zásadných pravidiel neumožňujú výklad, ktorý by išiel nad rámec prípadov taxatívne stanovených nariadením č. 44/2001.⁴⁶ Z toho vyvodzujem, že takéto doložky by mali mať záväzné účinky voči tretím osobám len v prípadoch stanovených nariadením č. 44/2001 a zastrešených judikatúrou Súdneho dvora, takže môžu zaväzovať tretiu osobu len vtedy, ak sa preukáže, že dotknutá osoba súhlasila s takou doložkou za podmienok zodpovedajúcich podmienkam vymedzeným v uvedenom článku.

4. O odlišnom výklade založenom na predchádzajúcich rozsudkoch Súdneho dvora

52. Hoci to vnútroštátny súd v odôvodnení svojho rozhodnutia neuvádza, z pripomienok spoločnosti Refcomp vyplýva, že táto spoločnosť zakladá svoju námietku nedostatku právomoci najmä na súbore rozsudkov vydaných Súdny dvorom vo veciach zmlúv o námornej preprave. Podľa týchto rozsudkov Súdny dvor pripustil prevod doložky o voľbe právomoci uvedenej v konosamente zriadenom medzi prepravcom a náložcom, ktorý náložca následne previedol na tretieho držiteľa, na vzťah medzi prepravcom a tretím držiteľom bez toho, aby súd, na ktorom bola podaná žaloba, musel overiť, či táto tretia osoba prejavila svoj súhlas s doložkou, pokiaľ na túto osobu prešli práva a povinnosti náložcu podľa vnútroštátneho práva, ktoré je uplatniteľné na základe kolíznych noriem platných v členskom štáte, v ktorom sa nachádza sídlo súdu, na ktorom bola podaná žaloba.⁴⁷ Refcomp, ako aj nemecká a španielska vláda z toho vyvodzujú, že existuje všeobecné pravidlo, že prevoditeľnosť doložky tohto druhu závisí od režimu práv a povinností, na ktoré sa táto doložka vzťahuje.

53. Rovnako ako Axa Corporate, Emerson, francúzska vláda a Komisia však zastávajú názor, že nie je opodstatnené preniesť odpovede podané v uvedených rozsudkoch na prejednávanú vec. Opätovne vzhľadom na to, že právomoc, ktorá je založená na doložke o voľbe právomoci, má povahu výnimky, a vzhľadom na reštriktívny prístup, ktorý treba uplatniť pri vymedzení pôsobnosti článku 23 nariadenia č. 44/2001⁴⁸, sa domnievam, že túto judikatúru nemožno rozšíriť mimo osobitnej oblasti konosamentov, v ktorej bola prijatá. Treba mať pritom na zreteli, že spor vo veci samej sa týka priamej žaloby o určenie zodpovednosti nadväzujúcej na súbor kúpnych zmlúv, kde došlo k prevodu vlastníctva veci z jedného nadobúdateľa na druhého, a nie trojstranného vzťahu založeného na konosamente, ktorý má veľmi špecifickú právnu povahu.

54. Pripomínam totiž, že konosament je potvrdením odovzdaným námorným prepravcom odosielateľovi tovaru nazývanému „náložca“, ktoré potvrdzuje prevzatie tejto zásielky a záväzok vydať ju pri predložení tejto listiny. Sú v ňom uvedené najmä základné podmienky prepravnej zmluvy, ktorá bola uzatvorená medzi týmito účastníkmi, vrátane prípadnej doložky o voľbe právomoci. Vo väčšine právnych poriadkov členských štátov, ktoré sa v tomto ohľade zhodujú, predstavuje tiež prevoditeľný a indosovateľný cenný papier, ktorý umožňuje vlastníkov previesť tovar počas jeho prepravy na nadobúdateľa, ktorý sa ako držiteľ konosamentu stane príjemcom tovaru a nositeľom všetkých práv

43 — Podľa všeobecných noriem právomoci uvedených v oddiele 1 kapitoly II nariadenia č. 44/2001 alebo noriem osobitnej právomoci stanovených v nasledujúcich oddieloch tohto nariadenia.

44 — V odôvodnení 11 tohto nariadenia sa uvádza, že „právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného a právomoc založená na tomto kritériu musí byť vždy k dispozícii, okrem *určitých presne vymedzených situácií*, keď... *zmluvná voľnosť účastníkov* odôvodňuje iné kritérium väzby“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

45 — Pokiaľ ide o článok 17 Bruselského dohovoru, pozri rozsudky zo 14. decembra 1976, Estasis Salotti di Colzani (24/76, Zb. s. 1831, bod 7), a Galeries Segoura (25/76, Zb. s. 1851, bod 6).

46 — Rozsudok zo 17. septembra 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse (C-347/08, Zb. s. I-8661, bod 39 a citovaná judikatúra).

47 — Už citované rozsudky Russ (bod 24 a nasl.), Castelletti (bod 41 a nasl.), ako aj Coreck (body 23 až 27 a 30).

48 — Pozri už citované rozsudky Estasis Salotti di Colzani a Galeries Segoura.

a povinností náložcu voči prepravcovi. Domnievam sa, že hoci držiteľ indosovaného cenného papiera nie je účastníkom pôvodnej zmluvy o preprave, ktorú neuzavrel, predpokladá sa, že pristúpil k podstatnému obsahu tejto zmluvy, najmä k doložke o voľbe súdu, pokiaľ uplatniteľné vnútroštátne právo stanovuje, že na neho prechádzajú práva a povinnosti náložcu.

55. Naproti tomu v prípade sledu kúpnych zmlúv nadobudnutie veci nemá za následok prechod všetkých práv a povinností z jedného z účastníkov pôvodnej zmluvy na tretiu osobu tak, aby táto osoba nahradila uvedeného účastníka. Na rozdiel od tretej osoby, ktorá je držiteľom konosamentu, ďalší nadobúdateľ, ktorý podpísal odlišnú zmluvu, sa v skutočnosti nestáva účastníkom pôvodného právneho vzťahu, aj keď v niektorých vnútroštátnych právnych poriadkoch, ako napríklad vo francúzskom právnom poriadku, má právo podať žalobu o určenie zodpovednosti priamo proti výrobcovi. Podľa môjho názoru vzhľadom na to, že ďalší nadobúdateľ sa nestáva účastníkom zmluvy, ktorá obsahuje doložku o voľbe právomoci, je potrebné, aby súd, ktorému bol predložený spor, overil, či tento nadobúdateľ mohol platne pristúpiť k tejto doložke stanovenej výrobcom za podmienok zavedených nariadením č. 44/2001.

56. Vzhľadom na všetky tieto skutočnosti sa domnievam, že na prvú prejudiciálnu otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 23 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že doložka o voľbe právomoci dojednaná medzi výrobcou veci a jedným z jej nadobúdateľov, ktorá spadá do pôsobnosti uvedeného článku, nemá záväzné účinky voči ďalšiemu nadobúdateľovi tejto veci, ktorý nie je účastníkom zmluvy obsahujúcej túto doložku, ani voči poisťovateľovi, na ktorého prešli práva ďalšieho nadobúdateľa⁴⁹, pokiaľ sa nepreukáže, že tento ďalší nadobúdateľ prejavil súhlas s doložkou v súlade s podmienkami stanovenými v uvedenom článku.

57. Hmotnoprávne pravidlo, ktoré takto odporúčam Súdnemu dvoru stanoviť, by bolo v súlade so zásadou relatívneho účinku zmlúv, ktorá platí vo väčšine vnútroštátnych právnych poriadkov. Okrem toho by jej výhoda spočívala v tom, že by zapadala do v súčasnosti prebiehajúcich prác na revízii nariadenia č. 44/2001 týkajúcich sa najmä článku 23, ktoré som spomenul vyššie.⁵⁰

58. Vzhľadom na tento návrh zápornej odpovede podľa môjho názoru nie je potrebné bližšie sa zaoberať druhou časťou prvej prejudiciálnej otázky, ktorá sa subsidiárne týka vymedzenia podmienok, za ktorých by doložka tohto druhu mohla byť automaticky prevoditeľná na tretiu osobu v rámci reťazca zmlúv, pričom pripomínam, že podľa môjho názoru je rozhodujúcim kritériom možnosti dovolávať sa uplatnenia to, či táto osoba platne vyjadrila súhlas s doložkou.

C – O prípadnom vplyve mimozmluvnej povahy priamej žaloby ďalšieho nadobúdateľa proti výrobcovi

59. Druhá prejudiciálna otázka sa týka vplyvu stanoviska, ktoré Súdny dvor zaujal v už citovanom rozsudku Handte, na právne účinky doložky o voľbe právomoci za takých okolností, o aké ide v konaní vo veci samej. Hoci v návrhu na začatie prejudiciálneho konania nie je špecifikovaný vzťah medzi touto a predchádzajúcou problematikou, vzhľadom na pojmy, ktoré Cour de cassation použil pri jej formulácii⁵¹, sa domnievam, že druhá otázka je položená najmä pre prípad, ak by Súdny dvor na rozdiel od toho, čo navrhujem, odpovedal na prvú otázku kladne.

49 — Vnútroštátny súd poukazuje na problém týkajúci sa účinkov doložky o voľbe právomoci voči poisťovateľovi, na ktorého v tomto prípade prešli práva tretej osoby a nie účastníka pôvodnej zmluvy, až vo svojej druhej prejudiciálnej otázke, ale tento by problém v skutočnosti mohol vzniknúť za rovnakých podmienok v prípade prvej prejudiciálnej otázky. Považujem za jasné, že ak k prechodu práv došlo v súlade s uplatniteľnými právnymi predpismi, poisťovateľ, ktorý odškodnil ďalšieho nadobúdateľa, vstúpil do jeho práv, takže môže v zásade uplatniť všetky práva, ktoré patria tomuto nadobúdateľovi, proti osobe, ktorá prípadne zodpovedá za krytú poistnú udalosť, za rovnakých podmienok, najmä pokiaľ ide o normy súdnej právomoci.

50 — Poznámam, že Parlament vo svojom uznesení 2009/2140(INI) uvedenom vyššie uvádza príklad tretích osôb, ktoré môžu byť viazané doložkou o voľbe právomoci uvedenou v konosamentoch, a navrhuje prijať osobitné hmotnoprávne pravidlo pre konosamenty, bezpochyby vzhľadom na ich osobitosti.

51 — „Má doložka o voľbe právomoci účinky voči ďalšiemu nadobúdateľovi a poisťovateľom, na ktorých prešli jeho práva, napriek tomu, že...?“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

60. Podľa uvedeného rozsudku⁵² sa pravidlo osobitnej právomoci „v zmluvných veciach“ stanovené v článku 5 bode 1 Bruselského dohovoru, ktorý zodpovedá článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001, nevzťahuje na žalobu podanú ďalším nadobúdateľom priamo proti výrobcovi z dôvodu väd kúpenej veci alebo jej nevhodnosti na použitie, na ktoré je určená. Z toho *a contrario* vyplýva, že táto žaloba sa týka „nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti“ v zmysle článku 5 bodu 3 uvedeného dohovoru alebo nariadenia⁵³, pričom z tohto ustanovenia vyplýva, že príslušným súdom je súd podľa miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok.

61. Komisia sa domnieva, že problematika možnosti dovolávať sa doložky o voľbe právomoci voči tretej osobe úzko súvisí s problematikou právnej povahy vzťahu medzi touto osobou a jedným z účastníkov zmluvy obsahujúcej doložku o voľbe právomoci. Komisia zastáva názor, že neexistencia zmluvného vzťahu medzi ďalším nadobúdateľom a výrobcom, ktorú konštatoval Súdny dvor v rozsudku Handte, má za následok, že táto doložka nemohla byť medzi nimi „dohodnutá“ v zmysle článku 23 ods. 1 nariadenia č. 44/2001. Emerson tiež tvrdí, že skutočnosť, že Súdny dvor kvalifikoval žalobu ďalšieho nadobúdateľa proti výrobcovi ako uplatnenie nároku z mimozmluvnej zodpovednosti, nevyhnutne znamená nemožnosť dovolávať sa takej doložky voči ďalšiemu nadobúdateľovi.

62. Francúzska vláda sa naopak domnieva, že uvedené znenie rozsudku Handte nebráni uplatneniu článku 23 nariadenia č. 44/2001. Refcomp, ako aj nemecká a španielska vláda tiež zastávajú názor, že otázka, či má priama žaloba ďalšieho nadobúdateľa zmluvnú povahu, je právne odlišná od otázky týkajúcej sa účinkov doložky o voľbe právomoci voči tomuto nadobúdateľovi.

63. Ja sa domnievam, že odpoveď na druhú prejudiciálnu otázku nie je potrebná, keďže podľa môjho názoru definícia pojmu zmluvné veci v zmysle článku 5 bodu 1 nariadenia č. 44/2001 vyplývajúca z rozsudku Handte nemá priamy vplyv na výklad článku 23 uvedeného nariadenia, pričom pripomínam, že prvé uvedené ustanovenie stanovuje normy osobitnej právomoci v tejto oblasti, pričom sa vôbec nezaobera právnymi účinkami doložky o voľbe právomoci uvedenej v zmluve voči tretím osobám. Spor predložený vnútroštátnemu súdu v prejednávanej veci sa však týka len tejto poslednej uvedenej otázky, ku ktorej sa Súdny dvor v rozsudku Handte nevyjadril, a nič v odôvodnení tohto rozsudku neumožňuje domnievať sa, že argumentácia, ktorá je v ňom uvedená, by na základe prenesenia alebo analogicky platila v prejednávanej veci.

64. Ak však Súdny dvor bude považovať za užitočné odpovedať na položenú otázku, domnievam sa, že by bolo sotva logické konštatovať:

- na jednej strane, že žaloba podaná ďalším nadobúdateľom proti výrobcovi v rámci reťazca zmlúv nemá podľa práva Únie zmluvný základ z dôvodu neexistencie slobodne prijatého záväzku⁵⁴ medzi týmito dvoma subjektmi, ako to bolo konštatované v rozsudku Handte,
- a na druhej strane, že doložku o voľbe právomoci stanovenú v právnom vzťahu zmluvnej povahy by mohol výrobca uplatniť voči ďalšiemu nadobúdateľovi len z dôvodu akcesorického prevodu tejto doložky v takom reťazci, pričom by však výrobca mal byť podľa uvedeného rozsudku sám žalovaný z dôvodu mimozmluvnej zodpovednosti.

52 — Pozri najmä bod 16 a nasl.

53 — Tento pojem totiž zahŕňa každý návrh na určenie zodpovednosti odporcu, ktorý sa netýka zmluvnej veci. Pozri analogicky, pokiaľ ide o žalobu, ktorú príjemca tovaru podal proti tomu, koho považoval za skutočného prepravcu, rozsudok Réunion européenne a I., už citovaný (bod 22 a citovanú judikatúru).

54 — Pripomínam, že taký záväzok je kvalifikačným kritériom, ktoré Súdny dvor opakovane uplatnil pri autonómnom vymedzení pojmu „zmluvné veci“ v zmysle článku 5 bodu 1 Bruselského dohovoru, a teda aj nariadenia č. 44/2001. Pozri rozsudok z 20. januára 2005, Engler (C-27/02, Zb. s. I-481, bod 50 a citovanú judikatúru).

65. Musím uznať, že normy právomoci nariadenia č. 44/2001 v spojení s hmotnoprávnymi normami vnútroštátneho práva uplatňovanými v spore vo veci samej môžu v prejednávacom prípade viesť k trochu paradoxnej situácii. Vzhľadom na to, že doložka o voľbe právomoci stanovená dotknutým výrobcom je neuplatniteľná voči ďalšiemu nadobúdateľovi, ktorý s ňou nevyslovil súhlas podľa článku 23 uvedeného nariadenia vykladaného tak, ako to navrhujem Súdnemu dvoru, si totiž tento výrobca bude musieť zabezpečiť obranu pred súdom iného členského štátu, ako je ten, v ktorom má sídlo, ktorého právomoc je v súlade s už citovaným rozsudkom Handte založená na ustanoveniach tohto nariadenia platných vo veciach týkajúcich sa nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti, a nie v zmluvných veciach, zatiaľ čo sa bude musieť brániť proti žalobe, ktorej cieľom je z vecného hľadiska určiť jeho zmluvnú, a nie mimozmluvnú zodpovednosť podľa francúzskeho práva.

V – Návrh

66. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Cour de cassation, takto:

Článok 23 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že doložka o voľbe právomoci uvedená v kúpnej zmluve, ktorá bola uzatvorená medzi výrobcom a pôvodným nadobúdateľom veci a ktorá je súčasťou reťazca zmlúv podpísaných účastníkmi so sídlom v rôznych členských štátoch, nie je uplatniteľná ani voči ďalšiemu nadobúdateľovi tejto veci, ani voči poisťovateľovi, na ktorého prešli práva ďalšieho nadobúdateľa, pokiaľ sa nepreukáže, že táto tretia osoba prejavila skutočný súhlas s doložkou za podmienok stanovených v uvedenom článku.